

Geringde vogels in Groningen, aflevering 11

Klaas van Dijk

Dit is de elfde aflevering van een rubriek met interessante gegevens over geringde vogels uit de provincie Groningen. De laatste rubriek verscheen in de *Grauwe Gors* 4 van 2001. Ondertussen is zo veel nieuw materiaal binnengekomen dat ditmaal een extra lange aflevering verschijnt. Een dan nog zal een deel van de gegevens pas in een volgende aflevering worden gepubliceerd. Alle inzenders worden hartelijk bedankt voor het beschikbaar stellen van hun informatie. Zoals altijd hou ik me aanbevolen voor meer informatie over geringde vogels in Groningen. Waarnemingen van vondsten van dode, geringde vogels en aflezingen van vogels met (metalen) pootringen, halsringen en dergelijke zijn altijd welkom. Informatie kan worden opgestuurd naar Klaas van Dijk, Vermeerstraat 48, 9718 SN Groningen, telefoon 050-3182924, e-mail klaas.vdijk@hetnet.nl.

Bij het Vogeltrekstation in Heteren, het centrale adres in Nederland waar alle informatie over vogels met metalen ringen wordt opgeslagen, kunnen vondsten tegenwoordig ook via internet worden gemeld (www.vogeltrekstation.nl). Iedereen die een vogel met een metalen ring vindt, kan nu de gegevens (soort, vinddatum, vindplaats, omstandigheden, bijzonderheden) op dit internetadres via een digitaal formulier inzenden. Natuurlijk kan het gratis postadres (Antwoordnummer 341, 6660 VE Heteren) ook nog steeds worden gebruikt. Dit geldt zowel voor Nederlandse metalen ringen met het opschrift **VOGELTREKSTATION ARNHEM HOLLAND** als voor alle metalen ringen uit het buitenland.

Daarnaast worden regelmatig ook vogels met allerlei plastic kleurmerken (pootringen, vleugelmerken, halsbanden en dergelijke) gezien. Deze meldingen moeten direct aan de betrokken onderzoeker worden doorgegeven.

Een overzicht van praktisch alle Europese kleurringprojecten met namen en adressen van onderzoekers en diverse bijzonderheden

over de kleurringprojecten staat op www.cr-birding.be.

Kleine Zwanen met blauwe halsbanden

Veel Groningse vogelaars kijken graag naar Kleine Zwanen *Cygnus bewickii*. Sommige zijn gemerkt met pootringen en halsbanden en vaak is het eenvoudig om deze halsbanden af te lezen. Het project met gele halsbanden wordt gecoördineerd door Trinus Haitjema en het project met pootringen wordt gecoördineerd vanuit Engeland door de Wildfowl and Wetlands Trust. Beide projecten laten geregeld van zich horen en voorzien aflezers regelmatig van lifelists van door hen afgelezen

Kleine Zwanen. Daarnaast zijn tussen 1992 en 1996 zo'n 950 Kleine Zwanen met blauwe halsbanden uitgerust. Praktisch allemaal zijn ze in de broedgebieden in Noord-Rusland gevangen. Dit project wordt door Jan Beekman gecoördineerd. De afgelopen vijf jaar hebben aflezers niets meer vernomen van hun meldingen. Hierdoor namen nogal wat vogelaars niet meer de moeite blauwe halsbandgegevens in

te sturen en aardig wat fanatieke aflezers zijn zelfs helemaal gestopt met het aflezen van Kleine Zwanen met blauwe halsbanden. Erg jammer, want zo dreigen veel waardevolle gegevens over een bedreigde soort verloren te gaan. Wim Tijssen (wimtijssen@planet.nl; De Dolven 39, 1778 JP Westerland) en Henk Schobben (h.schobben@ushn.nl; Elft 64, 1777 PA Hippolytushoef) uit Noord-Holland hebben daarom het initiatief genomen om de coördinatie over te nemen. Ze hebben begin november per brief en per e-mail zo veel mogelijk waarnemers opgeroepen alle waarnemingen van

Kleine Zwanen met blauwe halsbanden uit het seizoen 2002/03 aan hen op te sturen, liefst per e-mail. Ook verzoeken ze om zo veel mogelijk waarnemingen uit eerdere seizoenen. Ze beloven de aflezers jaarlijks een life-history overzicht te sturen van alle waargenomen vogels. (Zie de oproep elders in deze *Grauwe Gors*, red.)

Jan Beekman (bewicks_swan@xs4all.nl; Lodewijk Tripstraat 4-N, 1052 ES Amsterdam) heeft als reactie op de oproep van Wim Tijssen en Henk Schobben laten weten nog wel degelijk de database van zijn project te beheren.

Hij roept waarnemers op om vooral waarnemingen van Kleine Zwanen met blauwe halsbanden aan hem te blijven sturen. Verder geeft hij aan dat alle aflezers voor 1 januari 2003 een

lifelist van hem krijgen met hun aflezingen uit het seizoen 1997/98 en voor 15 april 2003 van alle resterende seizoenen.

Er zijn dus momenteel verschillende adressen waar aflezingen van blauwe halsbanden heengezonden kunnen worden.

Grote Canadese Gans *Branta canadensis*

[HELGOLAND 261852; tevens voorzien van gele kleurring V25 aan rechterpoot] Geringd als nestjong op 14 juni 1999 in de Riesenfelder Münster (51.38 N / 07.21 E) in Duitsland.

Oane Tol zag op 2 augustus 2001 een groep van 37 Grote Canadese Ganzen bij Achter de Zwarten (Lauwersmeer). Twee droegen kleurringen en Oane zag kans om van beide vogels - deze en de vogel hieronder - de kleurring af te lezen.

Grote Canadese Gans *Branta canadensis*

[HELGOLAND 261855; tevens voorzien van gele kleurring v28 aan rechterpoot] Geringd als nestjong op 14 juni 1999 in de Riesenfelder Münster (51.38 N / 07.21 E) in Duitsland. Ook deze vogel werd op 2 augustus 2001 door Oane Tol bij Achter de Zwarten afgelezen. Jeroen Nienhuis zag beide vogels bovendien bij Haren in september/oktober 2000 en 2001 (zie ook hieronder).

Al enkele jaren worden in de Lauwersmeer in de zomermaanden regelmatig groepen Grote Canadese Ganzen gezien. De herkomst was lange tijd wat onduidelijk. Beide aflezingen maken waarschijnlijk dat ze (onder andere ook) uit Midden-Duitsland komen. Hier bevindt zich een grote en sterk groeiende populatie Canadese Ganzen (zie ook www.kanadagans.de). Al enkele jaren worden vele gekleurde vogels uit deze populatie 's zomers en in het najaar in de uiterwaarden van de Rijn tussen Lobith en Arnhem afgelezen. In dit gebied zitten jaarlijks enkele honderden Grote Canadese Ganzen. Zie bij de volgende vogel voor informatie over de situatie rond Haren.

Grote Canadese Gans *Branta canadensis*

[HIDDENSEE BA 010171; tevens voorzien van gele kleurring A93] Geringd als nestjong op 24 juni 1999 in de Sägemühlteich bij Höllinghofen (51.30 N / 07.54 E), enkele tientallen kilometers ten oosten van Dortmund. In oktober en december 1999 en in maart 2000 werd de vogel langs de Ruhr gezien, in de buurt van de geboorteplaats. Op 7 oktober 2001 zag Jeroen Nienhuis de vogel in de Helpermolenpolder bij Haren, in een groep van 161 Grote Canadese Ganzen. Vervolgens zag hij de vogel op 3 november (Westerpolder) en 15 december 2001 (Helpermolenpolder). In de herfst van 2002 werd de vogel opnieuw in de omgeving van Haren gezien: op 16 september (Westerpolder; Jeroen Nienhuis), 24 oktober (Onnerpolder) en 30 oktober (Westerbroekstermadepolder;

Guido Meeuwissen). In alle gevallen verbleef dit individu temidden van de grote groep Canadese Ganzen die al enkele jaren in deze omgeving rondzwervt. Ook rond Haren kunnen dus Grote Canadese Ganzen uit Midden-

Duitsland opduiken. Jeroen Nienhuis heeft hier de afgelopen paar jaar al negen gekleurde ringde individuen uit Midden-Duitsland gezien. Deze waarnemingen maken duidelijk dat lang niet alle Grote Canadese Ganzen die in en rond Haren rondzwerven afstammelingen zijn van de tamme vogels uit het Boeremapark in Haren. Zie ook het artikel van Jeroen elders in deze Gors.

Ooievaar *Ciconia ciconia*

[HELGOLAND 1254] Geringd op 30 juni 1981 als nestjong bij Fahrenholz (53.22 N / 10.18 E), ten zuidoosten van Hamburg (Duitsland). Op 28 april 2001 zat deze Ooievaar bij Oosternieland en kon André Boven de ring met de telescoop aflezen. In Groningen worden ook regelmatige Ooievaars met Nederlandse ringen gezien. Deze aflezing geeft aan dat ook wel buitenlandse Ooievaars hier kunnen verblijven. De Ooievaar was ondertussen al bijna 20 jaar oud. Het is bekend dat Ooievaars behoorlijk oud kunnen worden.

Havik *Accipiter gentilis*

[ARNHEM 6.064.671] Geringd als nestjong (mannetje) op 28 mei 1988 door Hans Esselink bij Foxwolde (Drenthe). Tijdens het ringen za-

ten drie jongen op het nest. Op 22 juli 2002 probeerde Arend Veenstra met een wilsternet Kieviten te vangen in de Drie Polders tussen Lettelbert en Enumatil.

De Havik kwam af op een van de lokvogels. Aanvankelijk verjoeg Arend de Havik. De vogel keerde echter terug om opnieuw een poging te wagen, hoewel Arend die dag alleen maar stelten (opgezette Kieviten) bij zich had. De Havik vloog hierbij zo laag over het wilsternet dat Arend hem daarmee kon vangen (zie foto).

Deze Havik is ondertussen ruim veertien jaar oud. De afstand tussen ringplaats en vindplaats bedraagt slechts vijf km. Haviken zijn echte standvogels en dat blijkt maar weer eens uit deze bijzondere terugmelding. Het blijft merkwaardig dat zo'n oude en dus zeer ervaren Havik, die zijn jachtgebied op zijn duimpje zou moeten kennen, zich toch op deze manier laat verrassen.

Sperwer *Accipiter nisus*

[ARNHEM 1283670] Geringd als nestjong (mannetje) op 19 juni 1993 bij Ruischerbrug door Lex Tervelde. Tijdens het ringen zaten er vijf jongen op het nest. Op 21 maart 2002 werd de

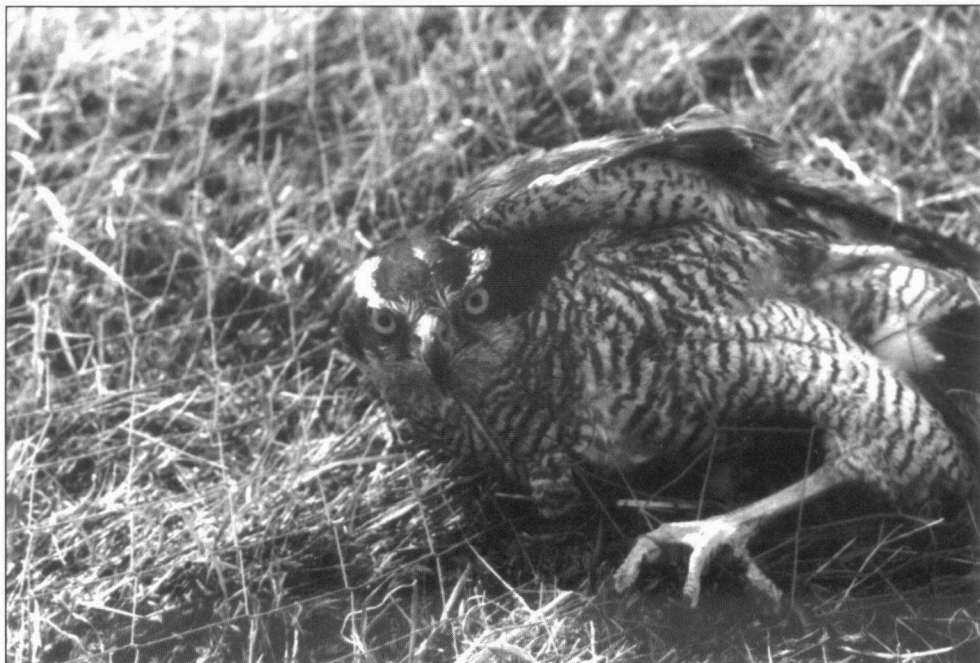

Foto: Arend Veenstra

vogel dood teruggemeld uit Haren; de vogel was tegen glas gevonden en had de botsing niet overleefd. De vondst werd gemeld door Jan Hulscher. De afstand tussen Haren en Ruischerbrug bedraagt slechts 6 km. Deze Sperwer was negen jaar en negen maanden oud geworden, al een behoorlijke leeftijd voor de soort.

Sperwer *Accipiter nisus*

[ARNHEM 1356247] Geringd als nestjong (mannetje) op 16 juni 1999 door Lex Tervelde in het Scharlakenhof in Haren. Tijdens het ringen zaten vijf jongen (vier vrouwtjes, één mannetje) op het nest. Twee jongen uit dit broedsel werden later dood teruggemeld. Het mannetje werd op 10 mei 2002 dood teruggemeld uit Jukwerd; de vogel was hier tegen een raam gevlogen en had deze botsing niet overleefd. De afstand tussen Haren en Jukwerd is 24 km. De vondst werd gemeld door Rinus Dillerop.

Sperwer *Accipiter nisus*

[ARNHEM 3.561.369] In hetzelfde nest als hierboven door Lex Tervelde op 16 juni 1999 als nestjong (vrouwtje) geringd. In maart 2000 werd de vogel dood teruggemeld uit Duitsland, bij Lingen-Darme (52.30 N / 07.19 E), een afstand van 88 km ten zuidoosten van Haren. Twee terugmeldingen van Sperwers die in hetzelfde nest waren geringd.

Buizerd *Buteo buteo*

[ARNHEM 6.069.995] Geringd op 3 juni 1990 als nestjong in de boswachterij Hooghalen (Drenthe) door Willem van Manen. Op 27 november 1999 zat de vogel bij Oterdum. Met veel geduld en geluk zag André Boven kans om de metalen ring af te lezen. Deze Buizerd was toen al ruim negen jaar oud.

Buizerd *Buteo buteo*

[ARNHEM 6.084.853] Geringd door Lex Tervelde op 6 juni 1996 als nestjong bij Ten Boer. Er zaten twee jongen op het nest tijdens het ringen. Op 15 januari 2001 werd deze Buizerd dood gevonden bij Emden (Duitsland). De afstand bedroeg 34 km. Groningse Buizerds kunnen dus ook wel eens in Duitsland terechtkomen.

Scholekster *Haematopus ostralegus*

[ARNHEM 5.145.664] Geringd op 29 juni 1979 door Piet Zegers als nestjong in de Paesenserpolder (Friesland). Op 17 juni 2001 kon Dick Veenendaal de ring van deze vogel aflezen in de Klutenplas, langs de Groninger Noordkust. Deze Scholekster was hier broedvogel. De afstand tussen ringplaats en vindplaats bedraagt 28 km. Deze Scholekster is al 22 jaar oud en het geval geeft aan dat langs de Noordkust ook wel Scholeksters gaan broeden die van elders komen.

Kluut *Avocetta recurvirostra*

[MADRID-ICONA 5026676; tevens voorzien van witte kleurring ATX] Geringd als nestjong op 17 juli 1996 in de Coto Doñana (37.06 N / 06.09 W) in het zuiden van Spanje. Op 1 mei 2002 werd deze vogel door Leon Luijten dood gevonden in een klutenkolonie bij Nieuweschans. De afstand tussen de Coto Doñana en Nieuweschans bedraagt 2062 km. Een zeer opmerkelijke vondst; afgelopen jaar zijn in Polder Breebaart verschillende Kluten gezien die in Spanje waren geboren. In een volgende Gors wordt hier meer aandacht aan besteed.

Kievit *Vanellus vanellus*

[BRUXELLES 3T 56994] Geringd op 18 mei 1985 als nestjong bij Hoogstraten in België (51.24 N / 04.46 E). Op 15 oktober 2001 werd deze vogel (een mannetje) door Arend Veenstra bij de Matsloot (ten westen van Zuidhorn) teruggevangen. De afstand tussen Hoogstraten en Zuidhorn bedraagt 233 km. Deze Kievit is ondertussen ruim 16 jaar oud; al een respectabele leeftijd voor een Kievit. Bovendien laat deze melding zien dat tijdens de herfsttrek ook wel Kieviten in Groningen kunnen doortrekken die in België zijn geboren.

Steenloper *Arenaria interpres*

[ARNHEM K-907919; tevens voorzien van drie kleurringen] Geringd op 23 september 2000 door Gerlof de Roos als 1kj vogel op Vlieland. Links droeg de vogel aan het loopbeen een witte kleurring boven een gele kleurring; rechts zat aan het loopbeen een lichtblauwe kleurring boven de metalen ring. Op 13 september 2002 zat deze Steenloper in de haven

van Lauwersoog en werd de metalen ring door René Oosterhuis en Klaas van Dijk afgelezen.

Steenloper *Arenaria interpres*

[ARNHEM Z-006098] Geringd op 16 oktober 2001 op Schiermonnikoog door de ringgroep Calidris als na 1kj. Op 25 december 2001 las René Oosterhuis de ring in Lauwersoog af; op 13 september 2002 werd de ring opnieuw in Lauwersoog afgelezen door René Oosterhuis en Klaas van Dijk.

Twee voorbeelden van elders in de Waddenzee geringde Steenlopers die in de haven van Lauwersoog zijn afgelezen. De tweede waarneming geeft aan dat Steenlopers ook plaats-trouw kunnen vertonen. Verschillende andere Steenlopers van Schiermonnikoog zijn ook in Lauwersoog afgelezen. In het najaar van 2001 en 2002 verbleven hier grote aantallen en flink wat daarvan konden door de ringgroep Calidris gevangen en geringd worden. In Lauwersoog overtijen regelmatig meer dan 200 Steenlopers en er lijkt dus aardig wat uitwisseling te bestaan tussen Schiermonnikoog en Lauwersoog.

Steenloper *Arenaria interpres*

[WASHINGTON 1313-59618; tevens voorzien van diverse kleurringen] Geringd op 14 augustus 2001 door Guy Morrison als 1kj vogel bij Alert (82.30 N / 62.20 W) op Ellesmere Island in Arctisch Canada. Aan de linkerpoot droeg de vogel boven het loopbeen een wit vlaggetje en aan het loopbeen een donkerblauwe (boven) en een lichtgroene kleurring (onder). Aan de rechterpoot zat boven het loopbeen de metalen ring en aan het loopbeen twee gele kleurringen.

Op 18 november 2001 zag Leon Luijten deze vogel bij de waterinlaat van de Eemscentrale. Vervolgens zag Dick Veenendaal de vogel hier op 9 en 29 december 2001. Hij zag hem er ook op 13 januari en 3 februari 2002. Peter de Boer en René Oosterhuis ontdekten de vogel op 27 september 2002 opnieuw in de Eemshaven. Daarna werd de vogel hier nogmaals gezien op 28 september (Dick Veenendaal), 29 september, 12 en 25 oktober 2002 (laatste waarneming van Guido Meeuwissen). Dit individu is het tweede Groningse geval van

een Steenloper uit Arctisch Canada. Het is bovendien leuk dat de vogel in twee opeenvolgende winters is gezien en klaarblijkelijk een vaste wintergast in de Eemshaven is. De ringers meldde dat geringde Steenlopers uit Alert al op allerlei plaatsen in Europa zijn gezien, onder andere in Engeland, Frankrijk, België, Spanje en Portugal. Er is zelfs een melding uit het verre Namibië.

Stormmeeuw *Larus canus*

[COPENHAGEN 5003247] Geringd als nestjong op 25 juni 1970 nabij Kopenhagen (55.38 N / 12.34 E) in Denemarken. Op 26 december 1988 werd deze Stormmeeuw voor het eerst in de stad Groningen gezien. Klaas van Dijk ontdekte de vogel en zag hem vervolgens in februari 1989, augustus 1995 en juli 1996, steeds op het Van Starckenborghkanaal bij de Korrebrug. Vervolgens zag Derick Hiemstra de vogel in oktober/november 2000 en in februari 2001 op het Hoornsemeer (Haren). Deze waarnemingen staan ook vermeld in eerdere rubrieken. Voor het seizoen 2001/02 ontbreken waarnemingen, maar op 22 juli 2002 zag Klaas van Dijk de vogel weer eens bij de Korrebrug op een meerpaal zitten. Half oktober zag Derick Hiemstra de vogel op een steiger in de Kardingepas; vanaf eind oktober werd deze Stormmeeuw weer op het Hoornse Meer gezien (laatste waarneming 2 december 2002 door Derick Hiemstra). Ondertussen is deze Stormmeeuw al 32 jaar en vijf maanden oud. Voor zover bekend is het de oudste Stormmeeuw in Europa.

Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus*

[LONDON GF-92597; tevens aan rechterpoot geringd met rode kleurring FKT] Geringd op 18 juli 1998 als nestjong in Orfordness, Suffolk (52.05 N / 01.34 E) in het zuiden van Engeland. Op 2 oktober 1998 werd de kleurring afgelezen in de haven van Tan Tan (28.30 N / 11.21 W) in zuidelijk Marokko. Op 2 juni 2002 zag Derick Hiemstra dit individu bij de Oostersluis in de stad Groningen. De vogel was gepaard met een partner die eveneens een metalen LONDON-ring droeg! Deze ring kon helaas niet afgelezen worden. De afstand tussen Tan Tan en de Oostersluis bedraagt 3115 km.

Een erg leuke waarneming van een in Engeland geboren Kleine Mantelmeeuw. Het is onbekend of dit paartje ook al ergens broedde of nog als gepaard stel niet-broedvogels aan het rondzwerven was.

Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus*

[ARNHEM 5.374.176] Geringd op 19 augustus 2002 als 1kj vogel in Lauwersoog door Tseard Hiemstra. Tussen 15 en 21 oktober 2002 zagen Derick Hiemstra en Klaas van Dijk deze Kleine Mantelmeeuw bijna dagelijks in de stad Groningen. De vogel werd op drie verschillende dagen bij de West-Indische Kade gezien en zat verder in Noorderplantsoen en bij het Floresplein.

Deze melding maakt duidelijk dat er uitwisseling kan zijn van Kleine Mantelmeeuwen tussen Lauwersoog en de stad Groningen.

Zanglijster *Turdus philomelos*

[ARNHEM K-959243] Geringd op 14 oktober 1996 als 1kj vogel op Rottumeroog door Lex Tervelde. Op 13 februari 1997 werd deze Zanglijster bij Santo Estevao (40.17 N / 07.09 E) in Portugal doodgeschoten, op een afstand van 1801 km van Rottumeroog. Een Groningse zanglijster die roemloos zijn einde vond in Portugese lijsterpaté.

Zwartkop *Sylvia atricapilla*

[HELGOLAND A 974849] Geringd op 11 september 2000 als 1kj vogel bij Fallersleben/Düpen (52.26 N / 10.43 E) nabij Wolfsburg in Duitsland. Op 20 oktober 2000 vloog deze Zwartkop opnieuw in een mistnet, ditmaal in die van Lex Tervelde in de Eemshaven. De afstand tussen Fallersleben en de Eemshaven bedraagt 281 km. Een mooi voorbeeld van zuidoostwaartse trek van een Zwartkop.

Tijftjaf *Phylloscopus collybita*

[ARNHEM M 77327] Geringd op 11 mei 1997 als mannetje na 1kj in de Baggerputten bij Froombosch door Lex Tervelde. Deze vogel werd op 12 december 1998 uit Marokko teruggemeld (Sidi Slimane, 34.16 N / 05.56 W). De vindomstandigheden waren onbekend; de afstand tussen de Baggerputten en Sidi Slimane bedraagt 2334 km.

Tijftjaf *Phylloscopus collybita*

[BRUXELLES JZ 1964] Geringd op 20 oktober 2001 als na 1kj vogel bij Wevelgem (50.48 N / 03.10 E; West-Vlaanderen) in België. De vogel werd door René Oosterhuis op 25 mei 2002 opnieuw gevangen in de wijk Helpman (stad Groningen) tijdens mistnetvangsten in het kader van het CES-project. De afstand tussen Wevelgem en Helpman bedraagt 355 km. Op grond van cloaca-onderzoek werd vastgesteld dat het een mannetje was.

Tijftjaf *Phylloscopus collybita*

[BRUXELLES SG 2662] Geringd op 17 oktober 2001 als 1kj vogel bij Lebbeke (51.00 N / 04.08 E; Oost-Vlaanderen) in België. Op 24 maart 2002 werd deze Tijftjaf door Lex Tervelde opnieuw gevangen in de Eemshaven. De afstand tussen Lebbeke en de Eemshaven bedraagt 328 km. Drie voorbeelden van Groningse terugmeldingen van Tijftjaffen die iets zeggen over trekbewegingen van deze soort. De eerste twee gevallen zijn naar alle waarschijnlijkheid lokale broedvogels die op doortrek in België gevangen kunnen worden en tot in Marokko kunnen overwinteren. Het derde geval is vermoedelijk een noordelijke doortrekker die ook op doortrek in België gevangen werd.

